

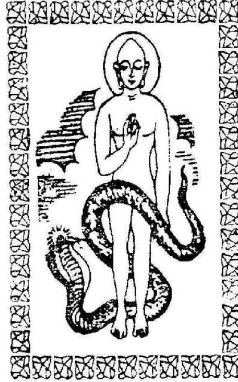
મોક્ષાર્થિના મત્ત્યહં જ્ઞાનવૃદ્ધિઃ કાર્યો ।

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

ચોપ

અંક ૩

ચોપ

પૃષ્ઠ ૯૫

સંવત ૨૦૩૪ તા. ૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૭૮

: પ્રગટ :

: શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા : ભાવનગર.

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

: વર્ષ ૯૭ થી :

વાર્ષિક લવાજમ
પોસ્ટેજ સહિત ૬-૫૦

—: અનુક્રમણિકા :—

ક્રમ	લેખ	લેખક	પાના નં.
૧	અનુભવ	સ્વ. ચત્રભુજ હરજીવન	૩
૨	શ્રી જૈન સમાયજી	શ્રી ત્રિષ્ટિશલાકા ચરિત્રમાંથી	૪
૩	શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ	શરણાર્થી	૬
૪	દેવ અરિહંત	મણીલાલ મો. ધામી	૭
૫	કપુર સૌરભ	અમરચંદ માવજી શાહ	૮
૬	શ્રમણ ભગવાન મહાવીર	વિજયધર્મસૂરીધરજી	૧૦
૭	હીરા-માણિક-મોતી	રતિલાલ માણેકચંદ શાહ	૧૧
૮	અઢાર પાપસ્થાનકો સંખ્યા સાહિત્ય પ્રે. હીરાલાલ ર. કાપડીયા		૧૨
૯	માળારોપણ કાવ્ય	અમરચંદ માવજી શાહ	૧૬

ચોરાશુ વર્ષથી નિયમિત પ્રગટ થતું જૈન સમાજનું જીનામાં જીનું
ધાર્મિક નૈતિક માસિક
“ જૈન ધર્મ પ્રકાશ ”

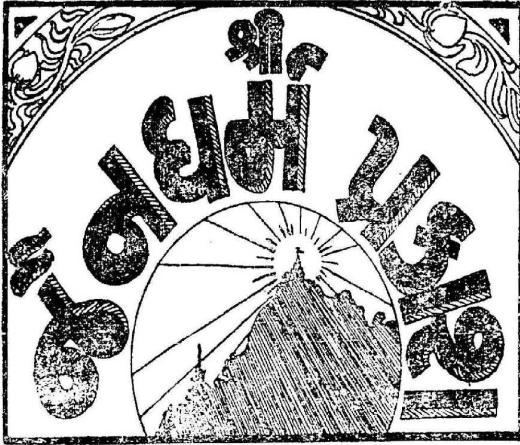
જેમાં તત્ત્વજ્ઞાન, ધર્મકથા, ભકિતપ્રધાન રસ સામગ્રી રજુ કરવામાં આવે છે.

આપ તેમાં આપના ધંધાના વધુ વિકાસ અર્થે જાહેર ખબર આપો—

અમારા જાહેર ખબરના દર નીચે સુજળ છે :

ટાઇટલ પેજ (છેલ્લું) ચોથુ આખું પાનું એક વખતના રૂા.	૧૦૦-૦૦
ટાઇટલ પેજ નં ૨ અથવા નં. ૩ આખું પાનું રૂા.	૭૫ ૦૦
અંદરનું આખું પાનું રૂા.	૫૦-૦૦
અંદરનું અર્ધું પાનું રૂા.	૩૦-૦૦
અંદરનું પા પાનું રૂા.	૨૦-૦૦

તા'ક અમારો આગામી અંક તા. ૭-૪-૭૮ નાં રજા પ્રસીદ્ધ થશે

પુસ્તક દિપદ
અંક ૩

પોષ

વીર સં. ૨૫૦૧
વિક્રમ સં. ૨૦૩૪

❀ અનુભવ ❀

(માતપીતાની સેવા ત્યાગી, તેથી દેશ થયો દુર્ભાગી એરાગ)
ચડતી તો સદગુણી સદભાગી, પડતીતો દુશુભ દુર્ભાગી ચડતી એટોક.
ચડતી ચડાવે પડતી પોકારે, હોળી દીવાળી પ્રમાણે
ચડતી પડતી ધનમાં માને, ન્યાય કર્માંધીન જનતાણે....ચડતી. ૧
ચડતી પડતીમાં બને જનતો, કર્મે ચેતર શાહુકાર,
ઉદ્યમ ગિચારાને ન વખાણે લક્ષ્મીને જ્યાં કારભાર ... ચડતી ૨
માણાંતિ કષ્ટ જે સદગુણ પાળે; તે છવાધીન જન બાણે,
અનુભવના એ મુળ ચડતીના, પડતી ચતુર પીછાણે ... ચડતી ૩

શ્રી જૈન રામાયણ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

શ્રી ત્રિષષ્ટિશલાકા પુરૂષ ચરિત્રમાં

અહીં જ્યારે પુત્રનું હરણ થયું ત્યારે રાણી વિદેહાએ કરૂણ સ્વરે રોડન કરી પોતાના કુટુંબીને શોકસાગરમાં મગ્ન કરી દીધા. રાજા જનકે તેની શોધ કરવા માટે પ્રત્યેક દિશામાં હોતો મોકલ્યા; પરંતુ જાણે કાળે પણ તેના ખજાર કોઈ ઠેકાણેથી મળ્યા નહિ. જનક રાજાએ ‘આ પુત્રીમાં અનેક ગુણરૂપ ધાન્યતા અંકુરો છે’ એવું ધારી તે યુગલિકપણે જન્મેલી પુત્રીનું સીતા એવું નામ પાડ્યું. કેટલેક કાળે તેમનો શોક મંદ પડી ગયો, કારણ કે આ સંસારમાં માણસ ઉપર શોક અને હર્ષ આવે છે અને નાથ છે. સીતા કુમારી રૂપ-લાવણ્યની સંપત્તિ સાથે વૃદ્ધિ પામવા લાગી હજારે હજારે તે ચંદ્રચેખાની જેમ કળાપણું થઈ ગઈ અનુકંમે એ કમળાક્ષી બાળા યૌવન વયને પ્રાપ્ત થતાં ઉત્તમ લાવણ્યમય લહરી-ઓની સરિતા થઈ સતી લક્ષ્મીની જેવી દેખાવા લાગી. તેને જોઈને ‘આને યોગ્ય વર કેણુ થશે ?’ એમ જનક રાજા રાતદિવસ ચિંતા કરવા લાગ્યા. તેણે પોતાના મંત્રીઓની સાથે વિચાર કરીને પોતાના અશ્રુએ અનેક રાત્રીઓના કુમારોને જોયા; પણ તેમાંથી કોઈ પણ તેને રૂચિર થયો નહિ.

તે સમયે અર્ધબર્ષર દેશના આતરંગતમ વિગેરે દેત્ય જેવા ઘણા સ્વેચ્છ રાજાઓ આવીને જનકની ભૂમિ ઉપર ઉપદ્રવ કરવા લાગ્યા. કલ્પાંતકાળના સમુદ્રજળની જેમાં તેમનો નિરોધ કરવાને અસમર્થ એવા જનકે દશરથ રાજાને મદદ માટે યોલાવવા એક હૂત મોકલ્યો મોટા મનવાળા દશરથ તે આવેલા હૂતને સસંભ્રમથી યોલાવી પોતાની પાસે બેસારીને જે કાર્ય માટે આવ્યો હોય તે કહેવા કહ્યું હૂત યોલ્યો—‘હે મહાબુજ! મારા સ્વામીને અનેક આપ્ત પુરુષો છે, પણ આત્માની જેમ તેઓના હૃદયમિત્ર તો તમે એક જ છો. રાજા જનકને સુખદુઃખમાં શહુણુ કરવા યોગ્ય તંત્ર જ છે. અધુના તેઓ વિધુર છે તેથી તેઓએ કુળદેવ તાની જેમ તમારું સ્મરણ કર્યું છે. ગૌતાદયગિરિની દક્ષિણમાં અને કેલાસ+ પર્વતની ઉત્તરમાં ભયંકર પ્રજાવાળા ઘણા અનાય જેનપદો X છે તેઓમાં બર્ષર કુળના જેવો અર્ધબર્ષર નામે દેશ છે તે દારૂણ આચારવાળા પુરૂષોથી અત્યંત દારૂણ છે. તે દેશના આભૂષણરૂપ મયૂરસાલ નામે નગર છે, તેમાં આતરંગતમ નામે અતિદારૂણ સ્વેચ્છ રાજા છે. તેના હજારો પુત્રો રાજા થઈને શુક, મંકન અને કાંબે જ વિગેરે દેશોને ભોગવે છે હમણાં તે આતરંગતમ રાજાએ અક્ષય અશ્વોદિણી(સેતા)વાળા તે સર્વ રાજાઓ સહિત આવીને જનક રાજાની ભૂમિને ઉપદ્રવિત કરી નાંખી છે તે દુરાશયોએ પ્રત્યેક મૌત્યોનો નાશ કર્યો છે. તેઓને અન્નમય ત પહોંચે તેટલી સાપત્તિ મેળવવા કરતાં પણ ધર્મમાં વિશ્વ કરવું વિશેષ ઇષ્ટ છે; માટે અત્યંત ઇષ્ટ એવા ધર્મનું અને જનક રાજાનું

જૈન ધર્મ પ્રકાશ

[૫]

રક્ષણ કરે. તે બંનેના તમે પ્રયત્ન છો.” આ પ્રમાણે હૂતના વચન સાંભળીને તત્કાળ દશરથ રાજાએ યાત્રાભેરી વગડાવી. સત્પુરુષોની રક્ષા કરવામાં કદિ વિલંબ કરતા નથી, તે વખતે રામે આવીને પિતા પ્રત્યે કહ્યું કે—“હે પિતા ! મ્હેં લોહોનો ઉચ્છેદ કરવાને માટે તમે જાતે જશો, ત્યારે અનુજબંધુ સહિત આ રામ અહીં શું કરશે ? પુત્રના સ્નેહને લીધે તમે અમને અસમર્થ ગણો છો, પણ ઇક્ષ્વાકુવંશના પુરુષોમાં જન્મથી જ પરાક્રમ સિદ્ધ છે માટે હે પિતા તમે પ્રસન્ન થઈને વિરામ પામો અને મ્હેં જોનો ઉચ્છેદ કરવાની મને આજ્ઞા આપો થોડા કાળમાં તમે આપના પુત્રની જયવાર્તા સાંભળશો. આ પ્રમાણે કહી મહાપ્રયત્ને રાજાની આજ્ઞા મેળવી રામ પોતાના અનુજબંધુઓ સહિત મોટી સેના લઈને મિથિલાપુરીએ ગયા જેમ મોટા વનમાં ચમુડ, હાથી, શાહુલ અને સિંહો દેખાય તેમ તેણે નગરીના પરિસર ભાગમાં મ્હેંચ સુમટોને દીડા જેમની ભુલ્લઓમાં રણ કરવાની કંઠુ (ખરજ) આવે છે અને જેઓ પોતાને વિજયી માને છે એવા તે મ્હેંચ તત્કાળ તે મહાપરાક્રમી રામને ઉપદ્રવ કરવા લાગ્યા. રજને ઉડાડનારો મહાવાયુ જેમ જગતને અધ કરે તેમ તેઓએ ક્ષણવરમાં રામના સૈન્યને અજોવડે આંધળું કરી દીધું તે સમયે શત્રુઓ અને તેમનું સૈન્ય પોતાની જીત માનવા લાગ્યું, જનક રાજા પોતાનું મરણ માનવા લાગ્યો અને લોકો પોતાનો સંહાર ધારવા લાગ્યા. એટલામાં તો હર્ષ માનતા રામે ધનુષને પશુચ ઉપર ચડાવ્યું અને રણનાટકના વાજંત્રરૂપ તેના ટંકાર શબ્દ કર્યો પછી પુથ્વી પર રહેલા દેવની જેમ ભુગુટીના ભંગને પણ નહિ કરતા રામે મૃગોને શીકારોની જેમ તે ધનુષ્યવડે કોટી મ્હેંચોને વીંધી નાખ્યા. આ જનક રાજા રાંક છે, તેનું સૈન્ય એક મસજા જેવું છે અને તેની સહાય કરવાને આવેલું સૈન્ય તો પ્રથમથી જ દીનતાને પામી ગયું છે પણ અરે આ બાણો આકાશને પણ આચ્છાદન કરતાં ગરડની જેમ અહીં આવે છે તે કોના હશે ? તેમ પરસ્પર બોલતા આતરંગાદિક મ્હેંચ રાજાઓ કોપ અને વિરમય પામી નજીક આવીને રામની કૌપર એક સાથે અસ્ત્રવૃષ્ટિ કરવા લાગ્યા હુરાપાતી, દંઢધાતી અને શીઘ્રવેધી રાઘવે (રામે) હાથીઓને અષ્ટાપદની જેમ તે મ્હેંચોને હેલામાત્રમાં ભગ્ન કરી દીધા ક્ષણવારમાં તે મ્હેંચો કાકપક્ષીની જેમ ઢરો દિશામાં નાસ્તી ગયા એટલે જનક રાજા અને જનપદના લોકો સર્વ સ્વસ્થ થયા. રામનું પરાક્રમ જોઈને હર્ષ પામેલા જનક રાજાએ પોતાની પુત્રી સીતા, રામને આપી રામના આવવાથી જનકને પુત્રી માટે થોડા વરની પ્રાપ્તિ અને મ્હેંચોનો વિજય એમ બે કામ સિદ્ધ થઈ ગયા.

(કમશઃ)

શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ

લેખક : શરણાર્થી

એ છ વીરાંતુ તેમજ તેમના પક્ષના હજારો મહારથીઓનું યુદ્ધ થયું બીજાના પરાક્રમને નહીં સહન કરનાર એ વીરમાની મહાનેમિએ બહુબોલા અને દુરુદ્ધ રૂપિને અથ અને રથ વગરનો કરી દીધો એટલામાં રૂઢિની મદદે બીજા સાત રાજાઓ દોડી આવ્યા. એક હાથે લડતાં એ શીવાદેવી કુમારે સાતેના બાણ ક્રમબદ્ધી માફક ભેદી નાખ્યા જેથી શત્રુરાજાએ મહાનેમિ ઉપર એક શક્તિ ફેંકી જાન્યેયમાન એવી તે શક્તિથી યાદવો દોહા પામી ગયા તે શક્તિના મુખમાંથી હજારો વિવિધ આયુધને ધારનારા તે અરસામાં શકના સારથી માલતિએ અરિષ્ટનેમિને કહ્યું ભગવાન પૂર્વે રાવણે ધરણેદ્ર પાસેથી જ્ય અમોઘ વિજયા શક્તિ મેળવી હતી. તેમ આ શક્તિ પણ શત્રુતપ રાજાએ તપ કરીને બલીન્યુ પાસેથી મેળવી છે. તે શક્તિયાત્રા વજ્રથીજ લેણ્ય તેવી છે.”

એમ કરીને માલતિએ નેમિકુમારની આસાથી મહાનેમિના બાણમાં વળતું સંક્રમણ કર્યું. એ વજ્રમય બાણના પ્રહારથી મનસ્વી મહાનેમિ એ તે શક્તિને પૃથ્વી પર પાડી નાખી. પછી તે રાજાને રથ અને શસ્ત્રાશસ્ત્ર વગેરેનો કરી દીધો. બકીના છે રાજા ન ધનુષ્ય ફરીને છેદી નાંખ્યા, તરતજ રૂકિય બીજા રથમાં બેસીને તેમની મદદે દોડી આવ્યો, રૂકિય જે જે આયુધ લે તે તે આયુધ મહાનેમિ છેદી નાંખે એવી રીતે તેના વીશ ધનુષ્ય છેદી નાંખ્યા. આખરે રૂકિયએ કૌભારી નામની ગદા મદદ મહાનેમિ ઉપર નાંખી તેને મહાનેમિએ અગ્નાસ્ત્રથી ભ્રમ કરી નાંખી. બીજાની મદદની અપેક્ષા નહીં રાખનાર રૂકિયએ મહાનેમિ ઉપર વેરામન નામે બાણ મૂક્યું. મહાનેમિએ માહે દબાણથી તેને નિવાર્યું. છેવટે મહાનેમિએ એક તિક્ષ્ણ બાણની રૂકિયને ઘાયલ કર્યો. તેના ઘાથી દુઃખી થયેલો અને મૂઠછાં પામેલો રૂકિય તેને પોતાના રથમાં ઉપાડી લઈને વેણુકારી લઈ ગયો. બીજા સાતે રાજાએ મહાનેમિથી ત્રાસ પામીને શાંત નશી ગયા.

બીજી તરફ સમુદ્ર વિજય ધ્રુમને સ્તિમિતે ભદ્રકંઠને અને અક્ષોભ્યે વસુસેન. રાજાને મારી નાંખ્યા, સાગરે પુરિમિત્રનામના રાજાને યુદ્ધમાં મારી નાંખ્યો. પૂરણ યુપદને, સુતે-મિને અને કુતિલોજને સત્યનેમિએ મહાપદને દ્રઢ નેમિએ શ્રીદેવને જીતી લીધા. તેથી યાદવ વીસેથી ભય પામેલા શત્રુરાજાઓ હિરણ્યના અને શરણે ગયા.

બીજે દિવસે પ્રાતઃ કાળે મહારથી રાજાઓથી વિટાયેલો હિરણ્યનાભ યાદવોના સૈન્યમાં સોસરો પેઠો. પોતાના તીકણ બાણોએ કરીને આકાશ છવાઈ રહ્યું.

ક્રમશઃ

દેવ અરિહંત

લેખક : મણીલાલ મો. ધામી

(૧) અનંત દર્શન (૨) અનંત જ્ઞાન (૩) અનંત સુખ (૪) અને અનંત બળ અહીં તને હુગપ્પા એટલે કે ભગવાનને દર્શન જ્ઞાન ત્રણે લોકોનું તેમજ આત્માજ્ઞાન ઝગકયા કરે છે અને અનંત સુખ એટલે ક્ષણિક સુખ નહિ. પરંતુ શાશ્વત સુખના સ્વામી થયા છે અને વીર્યયાને બળ અવંત થયું છે એટલે અનંત કાળ સુધી એકને એકજ અવસ્થાર કાળી રાખવાને સમર્થ (બળવાન) થયા છે એટલે કે જ્ઞાન દર્શન જાય રહી અનંત સુખ ભોગવતા થયા છે આવા શુભો અનંત અતરંગને બાદ્ય શુભોનું સ્વરૂપ જાણે તો અહીં ત ભગવાનનો મહિમા આવે ને નમોકાર મંત્ર બોલતા પહેલા ઉચ્ચારમાં જ અહીં ત બોલતા અહીં ત ભગવાનનું સ્વરૂપ ધ્યાનમાં આવે અને તેનું અભનય પુન્ય મળે એવી રીતે પાંચે પરમેષ્ઠીનું સ્વરૂપ જાણી નમોકાર મંત્ર ભણવામાં આવે તો કેટલું પુન્ય થાય? તેનો ખ્યાલ આપ કર્યો હવે પછી બીજા ચાર પરમેષ્ઠી ભગવાનનું સ્વરૂપ કહીશ.

—: પ્રભુ પ્રાર્થના :-

(રાગ-પીલુ બરલા-તરજ)

મંગલમય મુદ્દલર મનમંદિરીએ,

પ્રગટો શ્રી મહાવીર;

તારક ધારક જિન ધર્મતણા મહા,

તીર્થંકર તપધીર. ટેક.

જિતે દ્રિય જ્યોતિર્ધર જિનવર,

ત્યાગમૂર્તિ સંયમ સાધક નર.

શુભ સ્વાહવાદ શાસન શાસક,

સંચાલક શ્રી મહાવીર તારક.

કર્મભાર્ગ પર પ્રખર પ્રકાશક,

પરમ ધર્મ અહિંસા ઉદ્ધારક.

અજ્ઞાનતિમિરહર,

જ્ઞાન પ્રભાકર સિદ્ધ શ્રેષ્ઠ મહાવીર. તારક.

“સીતારામ”

કપુર સૌરભ

(હપ્તો ૨ ને ચાહુ)

પ્રસરાવનાર-અમરચંદ માવજી શાહ

૧૨ સંસારના મૂળરૂપને સર્વ સંકલેશના સળળ કારણ રૂપ કૌધાદિક ચારે કપાયે. નિવારવા અને સ્વાનુભવ પૂર્વક સર્વજ્ઞ વિતરાગ પરમાત્માએ એકાન્ત હિતબુદ્ધિથી ભાષેલો ક્ષમાદિક દશ પ્રકારનો પવિત્ર ધર્મ સેવવા યથા શક્તિ પાન કરવો.

૧૩. બીજા લખણુટ ખર્ચો વારંવાર મેળવવાની ખાતર કરાતા એમને અજ્ઞાતી તેનો પ્રવાહ આપણી પ્રબળે ખાસ જરૂરની સઘળી કેળવણી આપવા સાધનો પુરા પાડવામાં નેડવામાં આવે તો શી ખામી રહે ?

૧૪. શરીરનું આરોગ્ય સચવાય એવ. સઘળા નિયમે લક્ષમાં લઈ જાતે પાળવા અને આપણું બધા કુટુંબમાં પળાવવા દહ આદર રાખવો જોઈએ. શુદ્ધ સાત્વિક ખાનપાન શુદ્ધ હવાપાણી અને પ્રકાશ વાળા નિર્દોષ સ્થાનની ખાસ પસંદગી કરવી જોઈએ.

૧૫. પરાપકાર કરવો, પ્રીય બોલવું, અને સાચો સ્નેહ કરવો, તે સજ્જનોનો કુદરતી સ્વભાવ જ હોય છે ચંદ્રને કોણે શીતળ બનાવ્યો ? જેમ એ સ્વાભાવિક રીતે શીતળ છે. તેમ સજ્જનો આશ્રી સમજી લેવું.

૧૬. સજ્જનોનું ચિત્ત સંપત્તિ વખતે કમળ જેવું બન્યું રહે છે. અને આપત્તિ વખતે એમનું ચિત્ત જળ જેવું કંઠણ બની રહે છે. તે મુક્તાજ છે, કેમકે વસંત માસમાં વૃક્ષના પત્ર ઘણાંજ કુણા હોય છે, અને ગ્રીષ્મ ઋતુમાં તે પત્ર કંઠણ મજબુત બની જાય છે.

૧૭. ઉત્તમ પુરૂષો પોતાના જ શુભેવડે પ્રસિદ્ધિ પામે છે, મધ્યમ પુરૂષો પિતાના નામથી પ્રસિદ્ધ થાય છે, અધમ પુરૂષો મોસાલના નામથી ઓળખાય છે અને અધમાધમ પુરૂષો સાસરાના નામથી ઓળખાય છે.

૧૮. સંપૂર્ણ કુંભ છળકાતો નથી, અધુરો ઘડો હોય તેજ છળકાય છે. વિદ્વાન અને કુળવંત હોય તે ગર્વ કરતાજ નથી, જે શદ્ગુણ વગરના હોય છે, તેજ બહુ બકવાદ કરતા આપ વડાઈ કરે છે.

૧૯ સહુનું સાઈ ચિતવવાથી આપણું પણ સાઈ થાય છે, અને સહુનું બડું ચિતવવાથી આપણું પણ બડું થાય છે. જેવું કરવું તેવું પામવું.

૨૦. હુનિયામાં દાન જેવો કોઈ ધર્મ નથી, લોભ સમાન કોઈ શત્રુનથી, શીલ સમાન કોઈ ભ્રુપણ નથી, અને સંતોષ સમાન કોઈ ધન નથી.

મી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

[૯

૨૧. ધર્મ સેવા કેવળ ચિત્તની પ્રસન્નતાથી યા પ્રમાદથી બળાવવી જોઈએ. કેવળ હૃદયની નિર્મળતા યા પ્રસન્નતાજ પ્રભુને પ્રત્યક્ષ કરી શકશે, કદાપી જન્મ મરણ કરવા ન પડે એવી રીતે નિર્મળ નિષ્કલક વર્તન રાખી રહો. મન-વચન-ક્રિયાથી શુદ્ધ વર્તન કરવા બ્રહ્મ રાખો. સદ્ગુણ પામીને આત્માતત્વનું શોધન કરો પોતાને પિછાનો.

૨૨. ન્યાય નિતી અને પ્રમાણિકતાથી પોત પોતાના અધિકાર સુજળ વ્યવસાય વડે આજીવિકા ચલાવવી એ સત્ય ધર્મનું ગર્વંશક મુખ્ય બ્રહ્મણ છે. ન્યાયો પાછાંત દ્રવ્યથીજ સુખુદ્ધિ આપડે છે.

૨૩. રાગ દ્વેષ રૂપ ભાવ કર્મ થકી આત્માના સ્વાભાવિક ગુણોને આચ્છાદન કરી શકે એવા અનેક દ્રવ્ય કર્મ પેદા થાય છે, અને અવાર નવાર શરીર ધારણ કરવા રૂપ નોકર્મ પણ એનુંજ પરિણામ છે.

૨૪. મૌની-પ્રવોહ કંઈપણ અને માધ્યસ્થ મુક્ત સ્વ. અધિકાર અનુસાર જે હિતકારી કરણી કરવામાં આવે તેજ ખરી રીતે ધર્મ કહેવાય છે અને તેજ સ્વ. પરનું રક્ષણ કરી શકે છે.

૨૫. જેમ બને તેમ પરમાર્થ દ્રષ્ટિથી ચપળ મન અને ઇન્દ્રિયોને કબજે રાખી, વિષય તૃણાને તણ, સંતોષ વૃત્તિને આદરી, શુદ્ધ અંતર કરણથી-બ્રહ્મચર્ય સુશીલતાને એવી, સ્વવીર્યશક્તિનું સારી રીતે સંરક્ષણ કરી, તેનો સ્વપરના કલ્યાણકારી ઉદ્ધાર માટે ઉપયોગ કરવા બ્રહ્મરૂં લક્ષ દોરો અને પોતાનો તેમજ પરનો આ દુઃખ દરીયામાંથી ઉદ્ધાર કરી માનવભવ સંશ્લેષ કરો.

૨૬. જેમાં પાંચે ઇન્દ્રિયો સંબંધી, વિષય સુખ થકી ગૈરાગ્ય વિરક્તતા જામે, કોષાદિક આરે કષાયોને ત્યાગ કરવામાં આવે, સદ્ગુણો પ્રત્યે પ્રેમ પ્રગટે અને દ્વિયાકાંડ કરવામાં પ્રમાદ રહિતપણે પ્રવર્તવામાં આવે તે ધર્મ શિવસુખ પ્રાપ્તિનો આશ્રિત એવા મોક્ષ મુખમાં ભળવાનો સરલ ઉપાય છે.

૨૭. શક્તિ રૂપે સર્વ જીવ સિદ્ધ સમાન છે, તેવો સાક્ષીત અનુભવ કરવો જ હોય એટલે પ્રગટ પણે સ્વરૂપ સ્થિતી પ્રાપ્ત કરવી જ હોય તો ભેદ ભાવ તણ સર્વને અભેદભાવે જોવા પ્રયત્ન કરવો. “હું અને મારા પશુપતું” મિથ્યાભિમાન મૂકી દઈ શુદ્ધ જ્ઞાન રૂપ મિત્રવદમાં જ લીન થવું.

કેમશ:

શ્રમણ ભગવાન મહાવીર

લેખક :- વિજય ધર્મસૂરીશ્વરજી

પરંતુ અંતરના ઊંડાણમાં કાયમ માટે એક તીવ્ર વેદના ભરેલી હતી. એ વેદના એ હતી કે વિશ્વના સર્વ જીવોને તાત્વિક દષ્ટિએ ક્યાંઈ શાંતિ નથી. કેઈ આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિથી, કેઈ રોગ-શોક સંતાપથી અને છેવટે જન્મ-જરા-મરણના ત્રાસથી આખું જગત પીડાઈ રહ્યું છે. જગતના સર્વ સંસારી જીવોનો આ ત્રાસ કઈ રીતે દૂર થાય ? હું એ સર્વ જીવો પાસે એક એવું ઉચ્ચકક્ષાના ધર્મતીર્થનું અવલંબન રજૂ કરું કે જેના અવલંબનથી સંસારના સમસ્ત જીવો સર્વ પ્રકારના દુઃખોથી મુક્ત થાય અને એકાન્તિક સુખ શાંતિના સંપૂર્ણ ભોક્તા બને. જગતમાં કેટલાક શ્રીમંતો પોતાની શ્રીમંતાઈનો પોતાને માટે ભોગવટો કરનારા હોય છે જ્યારે કેટલાક પુન્યત્રાન શ્રીમંતો પોતાની શ્રીમંતાઈનો પોતાના માટે જ ભોગવટો કરવામાં સંતોડ નથી માનતા પરંતુ કેઈપણ દીન, દુઃખી, નિરાધારને પોતાની સંપત્તિને ભોગવટો થાય તેમાં જ આનંદ માનનારા હોય છે એ પ્રમાણે તીર્થંકર ભગવંતના આત્માઓમાં પણ સંસારના સર્વ પ્રકારે સદાકાળ માટે સુખી કરવાની લોકોત્તર ભાવના પ્રગટ થાય છે અને એ ભાવના પ્રકટ થાય તો જ તે આત્માઓ ભાવિકાળે તીર્થંકરપણુ પ્રાપ્ત કરે છે.

આ પરમમૈત્રી ભાવનો આદર્શ તીર્થંકર થનાર આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં અસ્થિમજ્જા સમાન એતપ્રેત થયેલો હોય છે.

નંદનસુનિની ઉત્કૃષ્ટ આત્મસાધના

ભગવાન મહાવીરના આત્માને મહાવીર અથવા તીર્થંકર થવાનો સમય નજીક આવી પહોંચ્યો હતો. અને નંદનસુનિના સુનિજીવનમાં ત્યાગ, ગૈરગ્ય, તપસ્યા, શાસ્ત્રભ્યાસ વગેરે સાધના ઉપરાંત વિશ્વનું કલ્યાણ કરવાની પરમમૈત્રી ભાવનાનો સૂર્ય હજારો કિરણો ઝગમગી રહ્યો હતો. એ નંદનસુનિએ તે કાળમાં આયુષ્ય ઘણું લાંબુ હોવાના કારણે એક લાખ વર્ષનો કાળ નિર્દોષ સાધુ જીવનની આરાધનામાં પસાર કર્યો હતો અને એ દરમ્યાન અગીયાર લાખ એંશી હજારની સંખ્યાથી અધિક સંખ્યા પ્રમાણુ મહિના મહિના એક સાથે ઉપવાસ કર્યા હતા. કોઈપણ સંસારી આત્માને સિદ્ધાત્મા કિંવા પરમાત્મા બનવા માટે કેટલી કેટલી સાધનાઓ કરવી પડે છે !

કેમશ :

હીરા-માણિક-મોતી

૧૧

(સંકલ્પેન - રતિલાલ માણિકચંદ શાહ)

(૧) વ્યવહાર નય બંધે શરીરની સાથે આત્માનું એકત્વ સ્વીકારે પરંતુ નિશ્ચય નય શરીરની સાથે આત્માની એકતા સહન નથી કરતો.

(૨) ઈન્દ્રિયોને ‘પર’ કહેવામાં આવે છે, ઈન્દ્રિયોથી મન ‘પર’ છે, મનથી બુદ્ધિ ‘પર’ છે અને બુદ્ધિથી પણ ‘પર’ આત્મા છે ! એવા અમૂર્ત આત્મામાં મૂર્તતાનો આરોપ કરી અજ્ઞાની માણસો ભ્રમણામાં અટવાય છે.

(૩) પુદ્ગલ દ્રવ્યનો ધર્મમૂર્તતા છે, આત્માનો શુષ્ક જ્ઞાન છે. માટે પુદ્ગલોથી આત્મ દ્રવ્ય સિન્ન છે.

(૪) ઈન્દ્રિય, બળ, ધ્યાસંસ્ક્રવાસ અને આયુષ્ય, આ દ્રવ્ય પ્રાણો પુદ્ગલના જ પર્યાયો છે. તે આત્માથી અત્યંત ભિન્ન છે માટે દ્રવ્ય પ્રાણોમાં આત્માની જ્ઞાન્તિ વજ્રવી જોઈએ. આત્માએ દ્રવ્ય પ્રાણો શિવાય જીવે છે !

(૫) કર્મોને ઉપાજન કરનાર એ જીવ છે અને તે કર્મના ફળને ભોગવનાર પણ તે જીવ છે....કર્મથી....કર્મના પ્રભોવોથી આત્માની ભિન્નતાનું જ્ઞાન કરવા મા! મુનિએ હંસવૃત્તિવાળા બનવું જોઈએ, હંસ જેવી રીતે પાણી દૂધના મિશ્રણમાંથી દૂધને ગ્રહણ કરી, પાણીને જીવને ગ્રહણ કરી કર્મને ત્યજી દે છે. તે માટે જીવના અસાધારણ લક્ષણોને તે જાણે અને એ રીતે જીવનું શ્રદ્ધાન કરે,

(૬) ભેદજ્ઞાનનો વિવેક જ્યારે મુનિમાં આવે છે, ત્યારે તે મહાન આત્માનંદને અનુભવે છે. રાગાદિ દોષોનો ઉપસમ થઈ જાય છે અને ચિત્ત પ્રસન્ન બની જાય છે.

(૭) “મનથી ભિન્ન, વચનથી ભિન્ન, કાયાથી ભિન્ન, ચૈતન્ય સ્વરૂપ આત્મા છે” આ રીતે આત્માનું સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ જાણવું અને શ્રદ્ધા કરવી.

(૮) નિરંતર આત્મજ્ઞાન માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ એક આત્માને જાણીએ બાકી કંઈજ જાણવાનું રહેતું નથી ! આત્મજ્ઞાન માટે જ નવ તત્વોનું જ્ઞાન મેળવવાનું છે- આત્મા ન જાણ્યો તેને કાંઈજ નથી જાણ્યું કર્મકૃત વિકૃતિને આત્મામાં આરોપ કરીને બીજા લવસાગરમાં અજ્ઞાની જીવો ભટકે છે. માટે ભેદજ્ઞાન આત્મ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જરૂરી છે (અધ્યાત્મશાસ્ત્ર).

(કંમશ)

અઢાર પાપસ્થાનકો સંબંધી સાહિત્ય

(લે. પ્રો. ડીરાસાવ ર. કાપડિયા એમ એ)

જેવું એવન કરવાથી પાપ ધંધાય-સાગે તેને ‘ પાપસ્થાનક ’ કહે છે જૈન ધર્મ પ્રમાણે આ પાપસ્થાનકોની સંખ્યા ૧૮ની છે એના નામો સૌથી પ્રથમ ઠાણ (ઠા. ૧, સુત્ત ૪૮-૪૯)માં દર્શાવાયા છે, એના જેવા આધારે પંચપ્રતિકમણસૂત્રમાં ‘ ૧૮ પાપ-સ્થાનકો નામની કૃતિને સ્થાન અપાયું ’ છે, ઠાણ ઉપર અભયદેવસૂત્રિએ વિ. સં. ૧૧૨૦માં કૃત્તિ રચી છે, એમાં ઠાણગત અઢારે પાપસ્થાનકો વિષે સ્પષ્ટીકરણ છે.

નેમિચન્દ્રસૂત્રિએ પવમહાસારાંગ (પ્રવચનસારોદ્ધાર) રચ્યો છે એનાં ૨૭૬ દ્વારો છે. એ પૈકી ૨૭૨માં દ્વારમાં ૧૮ પાપસ્થાનકોના નામો પાઇસ (પ્રાકૃત)માં દર્શાવ્યા છે, એના સંસ્કૃત નામો હું અને સૂચવું છું :-

(૧) પ્રાણાભિપાત, (૨) અત્રીક (મૃષાવાદ), (૩) અહત્ત, (૪) મૈથુન (અ-ગ્રહ), (૫) પરિગ્રહ, (૬) રાત્રિભક્ત, (૭) કોધ, (૮) માન, (૯) માયા (૧૦) લોભ, (૧૧) રાગ, (૧૨) દ્વેષ, (૧૩) કલહ, (૧૪) અભ્યાખ્યાન, (૧૫) પૈશુન્ય, (૧૬) પરપરિવાદ, (૧૭) માયાપોહ (માયામૃષાવાદ) અને (૧૮) મિથ્યાદર્શનશબ્દ.

આ પદ્યહાન ઉપર સિદ્ધસેનગણિએ તત્ત્વપ્રકાશિની નામની કૃત્તિ વિ. સં. ૧૨૪૮ કે ૧૨૭૮માં રચી છે, તેમાં એમણે કહ્યું છે કે સ્થાનાગમાં પાપસ્થાનોમાં રાત્રિભોજનનો ઉલ્લેખ નથી પરંતુ એમાં પરપરિવાદની પહેલાં અરતિરતિનો નિર્દેશ છે રાત્રિભોજનને પાપસ્થાનક અન્ય કોઈ એ કહ્યાનું જાણવામાં નથી. એ હિસાબે એનો ઉલ્લેખ પવચણની વિશિષ્ટતા સૂચવે છે.

પયાગચ્છીય સંધારણ પોરિચી (સંસ્તાકારક પૌરુષી)માં પદ્ય ૫-૬માં અરાટે પાપ-સ્થાનકોના નામો પ્રાકૃતમાં છે. એમાં (ઝોરિકા (ચૌથ) અને રાગને બદલે પિત્તજ (પ્રે) છે, જો કે અર્થલેહ નથી, કેમ પણ ચાલુ પ્રમાણે છે.

અરતરગચ્છીય સંધારણમાં પાંચમી ગાથામાં ૧૮ પાપસ્થાનકોનાં નામો દર્શાવતી વેળા આસ્ત્રવ અને કષાયનો નિર્દેશ છે, પ્રાણાભિપાતથી માંડીને પરિગ્રહ એ પાંચ આસ્ત્રવો છે અને ક્રોધાદિચાર કષાયો છે, આમ આ કૃતિ પણ પ્રચલિત પ્રતિક્રમણસૂત્ર-ગતકૃતિ સાથે સામ્ય ધરાવે છે, જો કે ક્રમમાં ફેર છે કેમ કે એ નીચે સુગ્રખ છે -

અભ્યાખ્યાન, પરપરિવાદ, અહતિરતિ, પૈશુન્ય, માયામૃષાવાદ અને મિથ્યાત્વશિદ્ધી.

અચલગચ્છીય તેમજ પાર્શ્વચન્દ્રીય સંધારગમાં ૧૮ પાપસ્થાનકોની જે ગાથા છે તે સર્વાંશે તપાગચ્છીય સંધારગ પ્રમાણે જ છે, અલબત્ત આ ત્રણે કૃતિમાં પરિચ્છેદને બદલે દ્રવિણ્ણુમુચ્છ (દ્રવિણ્ણુમૂચ્છી) છે પરંતુ અર્થસિદ્ધ નથી.

પ્રાચીન ગુજ્જર કાવ્ય સંગ્રહ (પૃ ૮૬)માં આરાધના નામની કૃતિને સ્થાન અપાયું છે, એ વિ. સં. ૧૩૩૦માં લખાયેલા તાડપત્રીય પ્રતિ ઉપરથી સંપાદિત કરાય છે, એમાં ૧૮ પાપસ્થાનકો નામે તો પ્રચલિત પ્રમાણે જ છે પરંતુ ક્રમમાં તફાવત છે, કેમ કે ત્યાં નીચે મુજબ નિર્દેશ છે :-

રતિઅહતિ, પૈશુન્ય, મિથ્યાદર્શન શદ્યુ અને પરપરિવાદ છે, આ કૃતિમાં ૧૭ નામે છે એક ખુટે છે તે માયામૃષાવાદ હશે.

+ ૧-૨ આ બંને કૃતિ ક્યારે રચાઈ તેનો કોઈ સ્થળે નિર્દેશ છે ખરો.

૩ આ કૃતિ તરફથી બહુ થોડાતું ધ્યાન ગયું હોય એમ લાગે છે.

પાત્રચંદ્ર ગચ્છના બ્રહ્મ યાને વિનયદેવસૂરિએ ૧૮ પાપસ્થાન પરિહાર ભાષા રચી છે, એની એક હાથપોથી વિ. સં. ૧૬૮૦માં લખાયું છે પ્રસ્તુત કૃતિમાં ૧૮ પાપ-સ્થાનકોના નામે છે.

ન્યાયાચાર્ય યશોવિજયગણિએ અઠાર પાપસ્થાનકની સમજાઈ રચી છે, એમાં બધા પાપસ્થાનકોના નામે આપ્યા છે તે પ્રચલિત પ્રમાણે જ છે, આ સમજાણને પરિચય મેં યશોદોહન (પૃ. ૧૨૧-૧૨૩)માં આપ્યો છે એમાં જે પ્રસંગોપાત બીનાઓ મેં દર્શાવી છે તેમાંથી એક જ નો અત્રે ઉલ્લેખ કર્યું છું તે એ છે કે દરેક પાપસ્થાનક અંગેની એકેક હાલમાં એના સેવનથી થતી હાનિ અને એના ત્યાગથી થતા લાભ વિશે પ્રકાશ પડ્યો છે

પ્રશ્ન :-કયું પાપસ્થાનક સેવનથી કર્મની જ્ઞાનાવરણીવાદિ આઠ પ્રકૃતિઓમાંથી કઈ બધાય એ તેમજ પંદર કર્મદાનો માટે પણ આવો પ્રશ્ન હું રજુ કરું છું, અને એના ઉત્તર આપવા માટે સહાય સાશારોને સાદર વિનંતિ કરું છું.

+ ૧-૨ જુઓ જૈન ગુજ્જર કવિઓ (ભા. ૧ પૃ. ૧૫૫-૧૫૬)

સ્વર્ગવાસ નોંધ

મુંબઈના બહીતા જૈન આગેવાન શ્રી હવતલાલ પ્રતાપશીભાઈ (ઉંમર વર્ષ ૬૨) સં. ૨૦૩૪ના માગશર વદ ૬ ને શનીવાર તા. ૩૧-૧૨-૭૭ના રોજ સ્વર્ગવાસી થયેલ છે તે બહી અમે ઘણા જ દિલગીર થયા છીએ, તેઓશ્રી ખુબ જ મજતાવડા સ્વભાવના તેમજ ધાર્મિક લાગણીવાળા હતા તેમજ બહેર ધાર્મિક સંસ્થાઓમાં ખુબ રસ લેતા હતા. તેઓશ્રી આ સભાના પેટ્રન હતા. પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપે એવી પ્રાર્થના.

પુનાવાળા શ્રી રૂપભદ્રાસજી રાંકાજી (ઉંમર વર્ષ ૭૪) સંવત ૨૦૩૪ના કારતક વદ ૦)) તા. ૧૦-૧૨-૭૭ના રોજ પુના સુકામે સ્વર્ગવાસી થયા છે. તે બહી અમે ઘણા દીલગીર થયા છીએ તેઓશ્રીના સ્વર્ગવાસ થવાથી જનમસુહમાંથી એક સમજન શિદોમણી સરળપરિણામી, નિખાલસ, સંવેદનશીલ અને સૌ પ્રત્યે પોતાના વીરોધીઓ પ્રત્યે પણ મિત્રભાવ ધરાવતા એક મહાનુભાવ સદાને માટે અદૃશ્ય થયા છે. તેઓ આ સભાના આજીવન સભ્ય હતા. પરમકૃપાળુ પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપે એવી પ્રાર્થના

રજીસ્ટ્રેશન ઓફ ન્યુઝ પેપર્સ (સેન્ટ્રલ ફોર્મ-૪ સરકારી નિયમ ૮ પ્રમાણે "શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ" માસિકના સળંધમાં નચેની વિગતો પ્રગટ કરવામાં આવે છે

૧. પ્રસિદ્ધ સ્થળ : શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા, કાંટાવાળો હેલો-બાવનગર
૨. પ્રસિદ્ધિક્રમ : દર અંગ્રેજી મહિનાની સાતમી તારીખે
૩. મુદ્રકનું નામ : ગાંધી ફોતેચંદ ખોડીદાસ પ્રો. અરુણોદય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ-બાવનગર.
કયાં દેશના-ભારતીય
૪. પ્રકાશકનું નામ : જયંતીલાલ મગનલાલ શાહ; ડેકાણું શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા
કયાં દેશના ભારતીય
૫. તંત્રીનું નામ ઉપર પ્રમાણે
૬. માસિકતા માસિકનું નામ : શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા કાંટાવાળો હેલો-બાવનગર

હું જયંતીલાલ મગનલાલ શાહ, આથી બહેર કર્ છું કે ઉપર આપેલી વિગતો મારી બહુ અને માન્યતા મુજબ બરાબર છે.

તા ૭-૨-૭૮

જયંતીલાલ મગનલાલ શાહ

દરેક, જૈન ભાઈઓને ખુશ ખબર

સંપૂર્ણ સગવડતા સાથે...

વેવીશાળ માટે હોલ મળશે.

—: મળે :—

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા

કાંટાવાળો ડેલો—ભાવનગર.

જૈન ડીરેક્ટરી

સમગ્ર ગુજરાત ભરમાં આવેલ તમામ જૈન યુવક મંડળો અને જૈન મહિલા મંડળોના નામ સરનામાની ડીરેક્ટરી તૈયાર કરવાની યોજના શ્રી જૈન યુવક મંડળ, ગોધરાએ તૈયાર કરી છે. તે ગુજરાત ભરનાં તમામ જૈન યુવક મંડળોને તથા જૈન મહિલા મંડળોને પોતાના મંડળનું નામ-સરનામું, પ્રમુખ તથા મંત્રીનું નામ-સરનામું નીચેના સરનામે તાત્કાલીક મોકલી આપવા આથડ ભરી વિનંતિ છે.

શ્રી જૈન યુવક મંડળ, ગોધરા.

C/o દીપકકુમાર કેશવસાગર શાહ એડવોકેટ

મકનકુવા ગોધરા. જી. પંચમહાલ,

પીનકોડ ૩૮૯૦૦૧

No Reg. B.V.-37

**ભાવનગર શ્રી સંઘને આંગણે દાદાસાહેબમાં મહામંગલમય ઉપધાનતપની
આરાધના માળા રોપણ પ્રસંગે શુભેચ્છા**

મહા મંગલમય ઉપધાન તપ,	ભાવનગર 'દાદાસાહેબ'માં,	
ઘોતેર વરસે અપૂર્વ અવસર,	'કૈયલાસસૂરિ' નિશ્રામાં ... ૧	
'મહામંગલમય' પ્રવચનોથી	ભવિષ્યનો ઉલ્લાસમાં,	
આરાધના ઉત્તમ કરે,	સેંકડોની સંખ્યામાં ૨	
આત્માની સમીપમાં;	ધ્યાન આત્માનું ધરે,	
ઉપધાન તપ જય ક્રિયાઓ,	'પ્રાણલાલ દોશી લાલ દયે ૩	
વ્યવસ્થા વખણાય બહુ,	સેવા કરે ઉલ્લાસથી	
ભાવનગરના સંઘમાં,	અનોખા શુભ પ્રસંગથી ૪	
દેવ ગુરૂનાં સુપસાયથી,	પુણ્યહૃતિ પ્રસંગમાં	
ઉપધાનતપની મળારોપણ,	મહોત્સવ થાય આનંદમાં ... ૫	
સુખ ભૈભવ ત્યાગીનો,	ઉપધાન તપમાં યેસીયાં,	
ચારસોને પાંચ માળા,	તપસ્વીઓએ પહેરીયા ૬	
અભિનંદન અંતરના,	માળારોપણ પ્રસંગમાં,	
મહાન તપ અનુમોદના	કરીએ અમે સૌ વંદના ... ૭	
આશિર્વાદ વરસાવીએ,	સૌ સુખશાતામાં રહે	
પ્રેરણા લઇ ધર્મની સૌ	'અમર' શુભેચ્છા યોડે ... ૮	

અમરચંદ માવજી શાહ તળાવ

પ્રકાશક : જયંતીલાલ મગનલાલ શાહ, શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા-ભાવનગર.

મુદ્રક : કૃતેચંદ યોડીસસ ગાંધી, શ્રી અરજોદય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ-ખારગેઈ, ભાવનગર રોડ ; ૪૬૪૦